

naše vezi

DECEMBER 2013

INTERNA IZDAJA, št. 57

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

Srečno v letu
2014!

naše vezi

VSEBINA 57. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 pogovor s predsednikoma
- 5 spremembe zakona o vojnih invalidih
- 6 dan invalidov – sprejem pri predsedniku države
- 6 vinjete za invalide
- 7 namenite del dohodnine društvom
- 9 čezmejno sodelovanje vi s kolegi iz italije

v premislek

- 10 demenca: poskrbite za bolnika in zase

iz naših društev

- 11 dvi slovenske istre na dolenskem
- 12 dvi grosuplje na koroškem
- 13 celjani v beli krajini
- 15 55 let dciv primorske

gradili so naša društva

- 15 franc smolič in ciril drinovec

naše zgodbe

- 16 sadjar ivan bučan

šport

- 16 civ tekmovali v šahu
- 17 equity – vključevanje invalidov v aktivnosti družbe

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:
ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska cesta 129,
1000 Ljubljana, tel.: 01 56-53-802

GLAVNA UREDNICA:
Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:
Nataša Kogoj, Vladimir Pegan, Vesna Tripkovič,
Zdravko Zore

OBLIKOVANJE: Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke, dragi bralci Naših vezi!

Ko smo se na uredniškem odboru, ki se je zbral, da bi se pogovorili o vsebini zadnje letošnje številke Naših vezi, pogovarjali o zaključku leta in tradicionalnem pogledu nazaj, smo znova sklenili, da damo besedo predsednikoma obeh zvez. Pa naj povesta, kako in kaj je bilo in kako bo, smo rekli. V okviru priprav na intervju, ko sem prebirala material in oblikovala vprašanja, sem prelistala tudi zadnjo številko iz lanskega leta, kjer smo prav tako predsednika spraševali, kako je bilo in kaj mislita, da bo. Ob vsem tem brskanju in prebiranju sem s težkim srcem ugotovila, da novih vprašanj ne morem zastaviti. Da se situacija ni izboljšala, ampak se je celo poslabšala in da ju moram vprašati to, kar sem ju vprašala že pred letom dni. Žal moramo ugotoviti, da stanje ni spodbudno; pravica do klimatskega zdravljenja ostaja okrnjena, z letošnjim letom je bilo sredstev, ki bi vsaj delno pokrila ta in druge manke manj, v prihajajočem letu pa bodo finančni prilivi še bolj okrnjeni. Zvezi in društva so že prisiljeni v racionalizacijo delovanja (če je to sploh še mogoče), društva čutijo finančno izčrpanost. In če sta predsednika še lani dejala, da upata, da bo mogoče vsaj posebne socialne programe izvajati v enaki meri, za prihodnje leto kazalniki v zvezi s tem niso spodbudni.

Ko razmišljam o vsem tem rezanju in stiskanju in varčevanju, se mi poraja še eno vprašanje, ki po mojem mnenju kaže na stanje družbe, na zatiskanje oči pred očitnim. Naši bralci, člani društev obeh zvez, torej civilni invalidi in vojni invalidi, niso samo invalidi, ampak so v več kot večinski meri tudi starostniki. Ne gre torej le za varčevanje na plečih invalidov ampak hkrati tudi na plečih starostnikov. Ko razmišljam, o ne le naši, ampak tudi globalni družbi, naletim na nenavadno protislovje. Globalna družba nam je vsilila (in mi smo to sprejeli, bodimo iskreni) kult mladosti. Verjamemo, da smo dobri, vredni in sposobni, če smo mladi. Starejšo populacijo smo potisnili ob rob, kot neproduktivno, manipulira se s številkami tistih, ki živijo z najmanjšo mogočo pokojnino, vzeli bi jim še to in ono. In se moram vprašati. Kaj mislijo tisti, ki sprejemajo takšne ukrepe? Da ne bodo nikoli ostareli? Nihče (načeloma) ne želi umreti, vsak bi želel živeti in živeti. A življenje je potovanje. Skozi različna obdobja, ki jih je treba izkusiti, se iz njih učiti in izkušnje posredovati naprej. Kako torej vsi neobčutljiveži, ki mirno vzamejo ali preprosto odrečejo kakršno koli izboljšanje kakovosti življenja populaciji starostnikov, vidijo sebe čez nekaj desetletij. Mar se nismo naučili ničesar? Zelo redko se zgodi, da se pravica, ki je odvzeta, vnovično vzpostavi, oziroma so za vnovično vrnitev nečesa, kar je bilo odvzeto, potrebni veliko večji napor. Če torej jemlješ starostnikom, na nek način jemlješ tudi sebi, svojim otrokom in vnukom, za katere verjetno želiš, da bi živeli dolgo, dolgo in imeli lepo in varno starost. To je ena plat. Druga plat izkrivljenega kulta mladosti pa je naš odnos do mladih. Kako naj mladi prispevajo, se razvijajo, če ne dobijo dela, se ne morejo osamosvojiti in živeti polnega življenja? Na kom torej stoji naš, slovenski svet? Na generaciji, ki si je uspela prigrabiti kar se je dalo in se ne zna več ustaviti? Na generaciji, ki je očitno starost in prihodnost ne skrbita (najbrž lahko sami ugotovite zakaj)?

Kako naj vas torej Naše vezi pospremijo v novo leto? Z željo zdržite, ne dajte se in mislijo, ki jo je v intervjuju izrekel predsednik ZDVIS Janez Podržaj, ki ostaja optimist: Ostanimo optimisti v upanju, da se bodo razmere uredile in naš položaj izboljšal. Resnica lahko trpi, ne more pa biti premagana, pravi latinski pregovor. Vodilo dobrega počutja naj vam bo prijateljstvo in medsebojno spoštovanje. Tem želim, se pridružujem tudi sama.

Aleksandra K. Kovač
Urednica Naših vezi

Fotografija na naslovnici: Nina Pavlovič

POGOVOR S PREDSEDNIKOMA ZVEZ

Predsednik ZDCIVS Franc Donko

TAKO KOT LANI SMO TUDI LETOS PRED IZTEKOM LETA PREDSEDNIKA ZVEZ ZAPROSILI, DA POTEGETA ČRTO POD LETO 2013 IN SE OZRETA V PRIHODNOST. NA NAŠA VPRAŠANJA STA ODGOVARJALA FRANC DONKO, PREDSEDNIK ZVEZE CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE IN JANEZ PODRŽAJ, PREDSEDNIK ZVEZE VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE.

Lani decembra smo v prav takšnem intervjuju spraševali, ali in kako se bo zaradi varčevanja in krize življenje invalidov spremenilo in ali se bo obseg pomoči in storitev, ki jih lahko nudijo zvezi in društva zmanjšal. Letos ni (še) nič bolje, mar ne?

Franc Donko: Res je, žal se položaj civilnih invalidov vojn iz leta v leto slabša. Poleg tega, da nam je bila odvzeta pravica do klimatskega zdravljenja, da ni ustrezno poskrbljeno za družinske člane po umrlem invalidu, da ni ustrezne valorizacije prejemkov, kar neposredno vpliva na socialni položaj invalidov in njihovih družin, da krčenje pravic v zdravstvenem varstvu še toliko bolj vpliva na nas invalide, je prišlo tudi do bistvenega poslabšanja oziroma krčenja financiranja naše organizacije s strani FIHO. Naša zveza si je v letošnjem letu prizadevala, da je kljub finančnim rezom še vedno, v načrtovanem obsegu, izvajala posebne socialne programe za civilne invalide vojn, a kot kaže bo to v naslednjem letu žal nemogoče, kar pa bo neposredno vplivalo tudi na kakovost življenja posameznega invalida – uporabnika programov zveze.

Janez Podržaj: Najprej prisrčen pozdrav vsem, ki prebirate Naše vezi, še posebno članicam in članom društev vojni invalidov in svojcem naših članov, ki skrbijo za invalide.

Leto, ki se izteka je bilo za vojne invalide in druge upravičence po Zakonu o vojnih invalidih manj ugodno od prejšnjega. Kriza, ki se je pojavila pred petimi leti se iz leta v leto pogloblja in nas siromaši. Nova zakonodaja je že v lanskem letu grobo posegla v naše pravice in nam ukinila pravico do zdravljenja v zdravilišču. S spretno prerazporeditvijo izplačila invalidnin, ki izhajajo iz pravic po zakonu, nas je prikrajšala za enomesečni prejemek v preteklem letu.

Za odvzete pravice smo skupaj s civilnimi invalidi vojn Slovenije vložili tožbe. Trenutno čakamo na razsodbo upravnega sodišča. V primeru za nas negativne razsodbe

smo odločeni, da na Ustavno sodišče RS vložimo pobudo za oceno ustavnosti Zakona o uravnoteženju javnih financ (ZUJF-a) v tistem delu, ki se nanaša na Zakon o vojnih invalidih, saj smo vojni invalidi in civilni invalidi vojn edina skupina invalidov, ki so jim bile odvzete ali zmanjšane nekatere pravice. Menimo, da so nam bile s tem kršene

temeljne pravice, bili smo prikrajšani in oškodovani. Gospodarska kriza ne more in ne sme biti opravičilo za kršenje pravic invalidov, takšno je mnenje tudi varuhinje človekovih pravic.

Posebne socialne programe ste že lani morali prilagoditi slabšemu stanju. Kje so največji rezi oziroma, na katerem področju se to najbolj pozna?

Franc Donko: Kljub prizadevanjem smo morali racionalizirati delovanje naše zveze in društev (zmanjševanje sestankov, krčenje mednarodnega sodelovanja, racionaliziranje delovanja pisarne zveze, izobraževanja, informiranja ipd.). Bistvena sprememba pa je nastala prav pri posebnem socialnem programu »zagotavljanje tehničnih pripomočkov«, saj je nadzorna skupina FIHO zahtevala, da se tudi pri sofinanciranju zagotavljanja tehničnega ali ortopedskega pripomočka uvede denarni cenzus. Zveza se s tem ne strinja, saj zagovarjamo stališče, da so prav tehnični in ortopedski pripomočki ključnega pomena za samostojno in neodvisno življenje invalida in tako pri zagotavljanju teh ne bi smelo biti omejitev. Podobno se je skrčil tudi program »prilagajanje okolja«. In seveda vse te restrikcije gredo na škodo civilnih invalidov vojn.

Janez Podržaj: Poleg krčenja in celo ukinjanja pravic je zaskrbljujoče tudi zmanjševanje finančnih sredstev, namenjenih za delovanje društev, predvsem za tiste programe, s katerimi si društva prizadevajo lajšati tegobe, ki so posledica invalidnosti in staranja članov. V letu 2013 se je kriza nadaljevala, finančna sredstva so vse skromnejša, naš položaj je iz dneva v dan siromašnejši. Iz državnega proračuna in od fundacije FIHO smo za posebne socialne programe in delovanje prejeli bistveno manj sredstev kot preteklo leto. Za naložbe sploh nismo dobili sredstev. Z drugimi viri smo nekako pokrpali naš finančni načrt in dokončali zastavljene programe.

Kakšen je odziv društev in njihovega članstva, invalidov? Je veliko nejevolje, ali pač tudi razumevanja?

Predsednik ZDVIS Janez Podržaj

Franc Donko: Prav gotovo, da je negativen odziv s terena; seveda pa poskušamo čim bolj jasno in natančno pojasnjevati, da so restrikcije na našem področju žal odraz stanja v državi sami in da na to žal nimamo večjega vpliva.

Janez Podržaj: Članstvo naših društev je do zdaj z razumevanjem nekako strpno prenašalo varčevalne ukrepe, zadnje čase pa je pri mnogih zaznati finančno izčrpanost. Mnogim se je gmotni položaj zelo poslabšal. Že več let se invalidnine in pokojnine ne usklajujejo z rastjo življenjskih stroškov.

Zvezi skrbita tudi za dialog z oblastjo, pristojnim ministrstvom in državnimi organi. Na tem področju s sodelovanjem niste preveč zadovoljni, ali če vprašam drugače, so pristojni organi kakor koli upoštevali predloge, sugestije ali pripombe zvez v smeri izboljšanja kakovosti življenja civilnih in vojnih invalidov?

Franc Donko: Res je, tudi na tem področju se žal nič ni spremenilo na bolje, saj nenehno poslušamo »grožnje« o možnostih zmanjševanja na področju pravic invalidov – tudi po zakonu o vojnih invalidih. A mi se ne damo in aktivno spremljamo vse morebitne spremembe in »napade« na pravice invalidov. Tako da invalidi doživljamo kar stresne situacije, kar pa se, ko gre za tako ranljivo populacijo tudi zaradi starosti in raznih dodatnih bolezni poleg invalidnosti, ne bi smelo dogajati.

Janez Podržaj: Zakonodaja se stalno spreminja. Predlagateljem sprememb in pristojnemu ministrstvu v takih primerih dajemo pripombe, predloge in sugestije. Borimo se, da nas novi ukrepi ne bi prizadeli. Opozarjamo na neprimernost različnega obravnavanja med posameznimi kategorijami vojnih veteranov, žrtev vojnega nasilja, vojnih invalidov, vojnih internirancev in njihovih svojcev, vendar je oblast največkrat gluha za naše predloge. Do zdaj stanje še ni bilo alarmantno, se pa iz dneva v dan slabša. Obstaja vprašanje, koliko časa bodo tisti z najmanjšimi prihodki še vzdržali? Ali bo država res na plečih vojnih invalidov in žrtev vojn reševali krizo?

Kako vidva osebno, kot predsednika zveze, občutita te spremembe? Ne nazadnje imata pregled nad potrebami in zmožnostjo njihovega izpolnjevanja. Vaju stanje žalosti ali le vidita luč na koncu predora?

Franc Donko: Tako sam, kot predsednik zveze, kot tudi vsi predsedniki društev ter naši sodelavci moramo v teh kriznih časih še toliko bolj delovati pozitivno in dajati članstvu neko upanje na boljši jutri. Upajmo, da bo država našla izhod iz krize in tako izboljšala položaj naših invalidov, pa tudi drugih državljanov.

Janez Podržaj: Za prihodnje leto pa se nam obeta še slabša situacija. Pripravljamo prioriteto izvajanja posebnih socialnih in drugih programov. Vsekakor bomo morali dati prednost tistim programom, ki neposredno

vplivajo na ekonomski, socialni in zdravstveni položaj vojnih invalidov in drugih upravičencev po vojnih zakonih. Vsekakor bomo morali kljub porastu cen zmanjšati sredstva za delovanje. Če bo situacija takšna, kot se nam obeta, bo za investicije in vzdrževanje ostalo zelo malo sredstev. Primorani bomo zmanjšati obseg nekaterih programov, če hočemo za silo zadostiti nujnim potrebam naših članov. Pri tem bo potrebna visoka stopnja enotnosti in soglasja, tako v društvih, kot v organih zveze.

Kako se bodo torej vojni/civilni invalidi prebili skozi leto? Kaj napovedujeta in kaj si želita?

Franc Donko: Z zaskrbljenostjo gledamo v prihodnje leto saj nam, kot sem že omenil, s strani FIHO ne napovedujejo ugodnega priliva sredstev, kar bo nedvomno posredno vplivalo tudi na slabši položaj socialno šibkih invalidov. Menimo, da bi kompetentni organi države morali odstopiti od dodatnega davka, ki so ga uvedli na srečke. Na ta način FIHO zgubi velik del sredstev, kar neposredno vpliva na zmanjšanje financiranja delovanja invalidskih organizacij, tudi naše in prav zaradi tega se bojimo, da bomo prisiljeni v prihodnjem letu krčiti tudi izvajanje posebnih socialnih programov za civilne invalide vojn.

Janez Podržaj: Kljub neugodnim napovedim predlagam, da se natančno držimo usklajenih in sprejetih planov in dogovorov. Ostanimo optimisti v upanju, da se bodo razmere uredile in naš položaj izboljšal. »Resnica lahko trpi, ne more pa biti premagana«, pravi latinski pregovor. S to mislijo želim vsem srečno in uspešno leto, ki prihaja, predvsem pa trdnega zdravja. Vodilo dobrega počutja naj vam bo prijateljstvo in medsebojno spoštovanje.

Aleksandra K. Kovač

V prejšnji številki Naših vezi se nam je pripetila neljuba napaka v članku Andreja Šaleharja. Bralce obveščamo, da v članku, ki jo je v reviji Slovenski pravnik leta 1928 objavil dr. France Goršič (članek je dosegljiv v digitalni knjižnici Slovenije - www.Dlib.si), z naslovom »Pregled socialnopolitične uprave v Sloveniji« (42. letnik, leto 1928, štev. 11-12, str. 278 – 284) ne gre za najstarejši zapis o civilnih invalidih. Ta je še zmeraj iz leta 1917, pričujoče besedilo, ki se nanaša na zakon o vojnih invalidih takratnega časa, pa je iz leta 1928. Zato sta zadnji odstavek in naslov članka napačna. Pravilno se glasi: Naslov: Zapis »Civilni vojni invalidi« iz leta 1928. Zadnji odstavek: Civilni vojni invalidi in njihove preživele rodbine so imele enako državno zaščito kot vojni invalidi. Za napako se opravičujemo.

Uredništvo

PREDLOG ZAKONA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA VOJNIH INVALIDIH

Poslanci Nove Slovenije, s prvopodpisanim poslancem Matejem Toninom so 26. junija 2013 v Državni zbor Republike Slovenije vložili predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o vojnih invalidih. Spremembe in dopolnitve so se nanašale na spremembo 121. člena, ki govori o vložitvi vloge za pridobitev statusa vojnega invalida.

Člen natančno določa, katere kategorije vojnih invalidov lahko oddajo vlogo za pridobitev statusa vojnega invalida. Tretji odstavek tega člena določa, da »za priznanje statusa in pravic vojaškega vojnega invalida in civilnega invalida vojne na podlagi okvare zdravja ali bolezni ali poslabšanja bolezni, dobljene ob vojaški agresiji na Republiko Slovenijo v letu 1991 ter zahtevo za priznanje pravic družinskim članom osebe, ki je umrla zaradi posledic bolezni, dobljene v teh okoliščinah, mogoče vložiti najkasneje v dveh letih od uveljavitve tega zakona.« Zakon o vojnih invalidih je začel veljati 1. januarja 1996. Torej je bilo vlogo za pridobitev statusa in pravic vojaškega vojnega invalida in agresije na Slovenijo leta 1991 mogoče vložiti do 31. 12. 1997.

Predlog sprememb in dopolnitev zakona se nanaša na odprtje roka za vložitev za priznanje statusa in pravic vojaškega vojnega invalida in civilnega invalida vojne na podlagi okvare zdravja zaradi bolezni ali poslabšanja bolezni, dobljene ob vojaški agresiji na Republiko Slovenijo v letu 1991 ali vložitev zahteve za priznanje pravic družinskim članom osebe, ki je umrla zaradi posledic bolezni, dobljene v teh okoliščinah. Predlog določa nov rok za pridobitev tega statusa in pravic, in sicer do 31. 12. 2015. Po oceni je takšnih ljudi najmanj 38.

Ob predlogu sprememb zakona o vojnih invalidih, sta si Zvezi prizadevali, da bi tudi druge določbe zakona o vojnih invalidih spremenili, kot je bilo podano v predlogu na MDDSZEM že leta 2011 in tudi pred tem. Predvsem gre za spremembe pri usklajevanju invalidnin: da bi se usklajevale kot pokojnine; da se po 65. letu starosti, na vsakih pet let poveča stopnja invalidnosti; da se za pridobitev statusa družinskega člana pogoj zniža iz 55 na 45 let; in tudi, da se odpre rok za vložitev vloge za pridobitev statusa in pravic vojnega invalida za vse kategorije upravičencev po zakonu.

Na podlagi predloga sprememb zakona o vojnih invalidih sta Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije zaprosili za pogovor s prvopodpisanim pod pobudo za spremembo, poslancem Matejem Toninom. Delegaciji obeh zvez sta predlagali, da se odprejo tudi drugi členi zakona. Odgovor poslanca državnega zbora je bil, da ni mogoče spreminjati drugih členov, temveč le tistega, na katerega se nanašajo spremembe.

Predlog sprememb in dopolnitev zakona o vojnih invalidih je dvakrat obravnaval obor za delo, družino, socialne zadeve in invalide, ki mu predseduje poslanka Andreja Črnak Meglič. Sej odbora so se udeležili tudi predstavniki obeh zvez.

Mnenje k predlogu sprememb zakona so podali zakonodajno-pravna služba državnega zbora, Vlada Republike Slovenije, zdravniška komisija druge stopnje pri MDDSZEM in državni svet.

Zakonodajno-pravna služba državnega zbora je predlog zakona preučila ter podala nekaj pripomb, ki se jih lahko v postopku odpravi.

Vlada RS, v njenem imenu ministrica Anja Kopač Mrak, je dejala, da predloga sprememb zakona ne podpira. V svoji obrazložitvi navaja, da je bil rok za uveljavitev statusa in pravice za vojaškega vojnega invalida najprej po zakonu o varstvu žrtev vojaške agresije na Republiko Slovenijo v letu 1991 (ur. l. RS, št. 12/91-1). Rok za uveljavitev statusa civilnega invalida vojn pa po Zakonu o civilnih invalidih vojne (Ur. l. RS, št. 56/92). Rok je bil določen do 31. 12. 1997 tudi po Zakonu o vojnih invalidih.

Zapisali so še, da je potrebno ugotoviti, da je uveljavljanje statusa na podlagi bolezni iz časa vojaške agresije na Republiko Slovenijo iz leta 1991 zaradi časovne oddaljenosti problematično, ker je težko po dveh desetletjih ugotavljati vzročne zveze med obolenjem in vojnimi napori oziroma vojnimi dogodki, ki naj bi povzročili okvare zdravja.

Zdravniška komisija druge stopnje pri MDDSZEM je zapisala, da bi se, po načelih medicinske stroke, pri osebi v obdobju do konca leta 1997 morali pokazati znaki bolezni kot tudi poslabšanje predhodne kronične bolezni, katere vzrok so bili vojni dogodki iz leta 1991.

Tudi Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide državnega sveta ne podpira predlog zakona. To je utemeljila s tem, da se navkljub vsemu spoštovanju do vseh, ki so branili Republiko Slovenijo leta 1991 pred agresorjem, s predlogom zakona ne sledi načelu pravne varnosti. Po mnenju komisije naj bi ponovno odpiranje roka, ki je že potekel, sprožilo vprašanja možnosti splošnega in poljubnega odpiranja oziroma prilagajanje katerekoli zakonsko določenega roka trenutnim potrebam katerekoli družbene skupine ali posameznika in s tem retroaktivnega uveljavljanja pravic pod drugačnimi pogoji.

Prav tako predlogi ZDVIS in ZDCIVS o tem, da bi se zakon o vojnih invalidih spremenil in dopolnil tako, da bi se izboljšal socialni status vojnih invalidov, ni bil sprejet.

VSAKOMUR MORA BITI DANA PRILOŽNOST, DA LAHKO RAZVIJE SVOJ TALENT

Ob dnevu invalidov, ki ga zaznamujemo 3. decembra, so se invalidi in predstavniki invalidskih organizacij udeležili sprejema, ki so ga gostili predsednik države Borut Pahor, predsednika državnega zbora Janko Veber in predsednica vlade Alenka Bratušek.

Predsednik republike je v svečanem nagovoru poudaril, da imamo vsi ljudje enake pravice, a da je prav, da se večkrat in ne le na tak dan vprašamo, ali imamo vsi enake možnosti. *»Danes je dan, ko lahko ocenimo in izrečemo pripravljenost, da bomo glede tega storili vse, kar je v naši moči, da storimo korak naprej,«* je dodal, saj se po njegovem mnenju žal še vedno prepogosto srečujemo z izključevanjem in s predsodki. *»Zato je tak dan priložnost, da se vprašamo, vsak sam sebe in vsi skupaj, ali premoremo moč in ali imamo potencial, da ne glede na lastne težave stremimo k temu, da vsakomur nesebično omogočimo njegovo edinstvenost,«* je dejal predsednik.

Pahor je prepričan, da so invalidi navdih in vzor vsem tistim, ki si ne upajo ali nimajo dovolj poguma, da bi uresničili svoje sanje in razvili svoje talente. *»Zaradi invalidnosti so sicer prikrajšani, a dosegajo uspehe zaradi jeklene volje in nadčloveških naporov,«* je dejal predsednik in ob tem izpostavil športnike, umetnike, študente in druge posameznike, ki nas opominjajo, da ne smemo obupati, da se moramo boriti za

osebne in skupne sanje ter razviti vse naše talente. Ob tem je predsednik republike posebej nagovoril *»Nedotakljive«*, izjemne, posebne in hrabre posameznike, ki so skozi fotografski objektiv odprli svoje srce in pokazali svojo lepoto na posebni fotografski razstavi.

Predsednik republike se je še zahvalil vsem, ki si prizadevajo za boljši položaj invalidov ter izrazil prepričanje, da lahko s tvornim sodelovanjem in v okviru realnih pogojev skupaj naredimo še več za največjo manjšino na svetu.

Nataša Kogoj

UVEDBA BONITETE PRI NAKUPU VINJETE ZA INVALIDE

Konec septembra je Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije na ministra za infrastrukturo in prostor Sama Omerzela naslovila pismo zaradi uvedbe bonitete pri nakupu vinjet za invalide. Poleg tega smo na NSIOS podali tudi predlog, da naj v imenu vseh invalidskih organizacij na ministrstvo naslovi skupno zahtevo za uveljavitev bonitete pri nakupu vinjete tako za invalide kot za invalidske organizacije.

V sredstvih javnega obveščanja smo namreč zasledili, da se ministrstvo zaveda problema, in da verjame, da bodo za invalide (in družine z več otroki) našli ugodno rešitev.

Skupaj smo opozorili tudi na to, da prevozi, samostojno ali v okviru posebnih socialnih programov invalidskih organizacij, niso omejeni na gibalno ovirane, potrebujejo jih tudi senzorni invalidi, osebe z motnjami v duševnem razvoju idr.

Izpostavili smo tudi primer dobre prakse na Hrvaškem, kjer so težje gibalno ovirani invalidi oproščeni plačila cestnin, in v Avstriji, kjer dobijo težji invalidi prek centrov za socialno delo vinjeto brezplačno, za pridobitev te po znižani

ceni (€ 7.00 z DDV) pa zadošča že pravica do invalidske parkirne karte in dokazilo, da lastnik potrebuje prilagojeno vozilo (minimalni kriterij je že nujnost avtomatskega menjalnika). Vir: asfinag.at (*Tolling Regulations for the Motorways and Expressways of Austria*).

Ministrstvu smo tako predlagali da se **gibalno oviranim in drugim invalidom, ki imajo pravico do parkirne karte po 66. členu Zakona o pravilih cestnega prometa (Ur. l. 109/2010), prizna pravica do brezplačne ali vsaj znatno cenejše vinjete za njihova lastna, prilagojena vozila, enaka olajšava pa naj se prizna tudi invalidskim organizacijam za tista prilagojena kombinirana vozila, ki so namenjena prevozom invalidov.**

Po našem mnenju bi to pomenilo razumno in pravično rešitev za vse tiste invalide, za katere je ministrstvo za promet že presodilo, da so zaradi svoje invalidnosti upravičeni do ugodnosti pri parkiranju in s tem do pridobitve parkirne karte, kakor tudi za invalidske organizacije, ki s prevozi invalidov opravljajo vitalno dopolnilno socialno storitev, ki je država ne zagotavlja.

Nataša Kogoj, Goran Kustura

DEL DOHODNINE LAHKO NAMENITE TUDI SVOJEMU DRUŠTVU

Zelite pomagati svojemu društvu ali zvezi?
Namenite mu/ji lahko 0,5-odstotka dohodnine in tako pomagate pri delovanju in ohranjanju kakovosti programov, ki jih koristite civilni in vojni invalidi.

Društvo bo z vašo pomočjo v teh kriznih časih lažje:

- skrbelo za nemoteno izvajanje posebnih socialnih programov,
- poskrbelo za pomoč socialno šibkejšim članom,
- lažje obiskalo nemočne invalide na domovih,
- in še mnogo več.

Veliko lahko naredimo tudi sami, tako da smo aktivni, osveščeni in družbeno angažirani.

Če se odločite, del svoje dohodnine nameniti društvu ali zvezi, izpolnite priloženi obrazec in ga pošljite na naslov:

DAVČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

p.p. 631

1001 Ljubljana

Šmartinska cesta 55

Ljubljana

Obrazec najdete tudi na spletni strani Dursa.

V obrazec vpišite naziv društva/zveze, ki ji želite nameniti del dohodnine in davčno številko.

- **ZVEZA DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE**, Dunajska 129, 1000 Ljubljana, Davčna številka: **76514099**
- **ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE**, Hacquetova ulica 4, 1000 Ljubljana, Davčna številka: **83894748**
- **DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN GORENJSKE**, Župančičeva ulica 4, 4000 Kranj Davčna številka: **41887077**
- **DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN PRIMORSKE**, Sedejeva ulica 008, 5000 Nova Gorica Davčna številka: **65329104**
- **DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE**, Malenškova ulica 1, 1000 Ljubljana, Davčna številka: **89550935**
- **MEDOBČINSKO DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN CELJE**, Krekov trg 3, 3000 Celje, Davčna številka: **48182508**
- **MEDOBČINSKO DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN MARIBOR**, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor, Davčna številka: **61777897**
- **MEDOBČINSKO DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN NOVO MESTO**, Jakčeva ulica 13, 8000 Novo mesto, Davčna številka: **18436803**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV CELJE**, Gledališka ulica 2, 3000 Celje, Davčna številka: **12041424**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV DOLENJSKE**, Novi trg 11, 8000 Novo mesto, Davčna številka: **45280541**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV DOMŽALE**, Ljubljanska cesta 36, 1230 Domžale, Davčna številka: **35980303**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV GROSUPLJE**, Adamičeva cesta 14, 1290 Grosuplje, Davčna številka: **61301086**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV KRANJ**, Luznarjeva ulica 3A, 4000 Kranj, Davčna številka: **69681368**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV LJUBLJANA**, Malenškova ulica 1, 1000 Ljubljana, Davčna številka: **21097950**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV MARIBOR**, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor, Davčna številka: **79557937**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV NOTRANJSKE**, Videm 1, 1380 Cerknica, Davčna številka: **43434584**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV POMURJA**, Kardoševa ulica 2, 9000 Murska Sobota, Davčna številka: **99283379**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV PTUJ**, Čučkova ulica 2, 2250 Ptuj, Davčna številka: **25773844**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SEVERNO-PRIMORSKE REGIJE**, Ulica Gradnikove brigade 53, 5000 Nova Gorica, Davčna številka: **76570487**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SEŽANE**, Srebrničeva ulica 1, 6210 Sežana, Davčna številka: **59036672**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SLOVENSKE ISTRE KOPER**, Čevljarska ulica 17, 6000 Koper – Capodistria, Davčna številka: **26750732**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV ZA KOROŠKO**, Cankarjeva ulica 21, 2380 Slovenj Gradec, Davčna številka: **87678012**
- **DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV ZASAVJE**, Ulica 1. junija 4, 1420 Trbovlje, Davčna številka: **75073986**

Za vse dodatne informacije smo vam z veseljem na voljo v pisarnah vseh društev.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni davčni urad, izpostava)

ZAHTEVA
za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)

V/Na _____, dne _____

_____ podpis zavezanca/ke

SREČANJE DELEGACIJ ZDVI SLOVENIJE IN DRŽAVNEGA ZDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV ITALIJE

V prostorih pomnika braniteljem slovenske zemlje na Cerju so se 27. oktobra 2013 prvič uradno srečali najvišji predstavniki Zveze društev vojnih invalidov Slovenije (ZDVIS) in najvišji predstavniki Associazione nazionale fra mutilati ed invalidi di guerra (ANMIG) Italije (Državno združenje vojnih invalidov Italije). Pobudo za to srečanje je dal ZDVIS, ki je dozdej skladno s svojimi programskimi cilji že navezal stike in sodelovanje z združenji vojnih invalidov sosednjih držav in držav, ki so nastale po razpadu nekdanje SFRJ, razen Makedonije. Zato srečanje z delegacijo ANMIG Italije pomeni uresničitev še enega od programskih ciljev ZDVIS.

Pred srečanjem predstavnikov ZDVIS in ANMIG na tako visoki ravni je Društvo vojnih invalidov Severne Primorske že v letu 2012 navezalo stike z regionalnim združenjem vojnih invalidov Italije za Furlanijo - Julijsko krajino. Franc Anderlič, predsednik DVI Severne Primorske, se je spomladi leta 2012 na povabilo predsednika regionalnega združenja vojnih invalidov Italije za FJK Giovannija Picca udeležil srečanja članov tega združenja v Tarčentu. Giovanni Picco, ki je tudi član centralnega komiteja ANMIG Italije, pa se je z delegacijo udeležil prireditve ob 21. septembru – svetovnemu dnevu miru pri pomniku braniteljem slovenske zemlje na Cerju v letu 2012 in 2013. Udeležil se je tudi 14. srečanja vojnih invalidov Slovenije, v maju 2013 in tam pozdravil udeležence srečanja. Delegacijo ZDVIS je na uradnem srečanju z ANMIG vodil Janez Podržaj, predsednik zveze, delegacijo ANMIG pa Bernardo Traversaro, predsednik združenja. V delegaciji ZDVIS so bili še Ivan Pivk, častni predsednik zveze, Franc Anderlič, član izvršnega odbora ZDVIS in predsednik Društva vojnih invalidov Severne Primorske ter Leopold Tavčar in Marjan Grosar, člana izvršnega odbora istega društva. V delegaciji ANMIG pa so poleg predsednika bili še Giovanni Picco, predsednik regionalnega združenja ANMIG za Furlanijo-Julijsko krajino, Armando Ferletič, predsednik in Gabrijela Džerin, tajnica Tržiške sekcije (Monfalcone) tega združenja. Gostitelj srečanja je bil Zlatko Martin Marušič, župan občine Miren - Kostanjevica s sodelavci Goriškega muzeja, ki je udeležencem srečanja (poleg delegacij obeh združenj sta bila navzoča tudi praporščaka DVI Severne Primorske in praporščak tržiške sekcije ANMIG ter soproge predsednikov Traversara, Picca in Anderliča) predstavil pomnik braniteljem in Pot miru od Alp do Jadrana. Pot miru, ki poteka po bojiščih Soške fronte v prvi svetovni vojni, je meddržavni projekt, pri katerem sodelujejo obmejne občine z obeh strani meje.

V uradnem delu srečanja sta predsednik ANMIG Traversaro ter predsednik ZDVIS Podržaj predstavila poslanstvo, ki ga opravljata združenji invalidov. Izrazila sta zadovoljstvo, da je do srečanja prišlo. Ugotovila sta, da so vojni invalidi žrtve vojne, saj so pretekle vojne, v katerih sta bili Italija in Slovenija na nasprotnih straneh, zahtevale ogromno ljudskih žrtev in veliko materialno škodo. Zato si obe organizaciji

prizadevata za mir, sožitje, prijateljske odnose med narodi in državami in čezmejno sodelovanje pri projektih, ki so skupnega pomena ter interesa.

Kar zadeva pravno ureditev statusa, pravic, ekonomski ter socialni položaj vojnih invalidov in svojcev padlih ter skrb za vojne invalide je ta v obeh državah podobna. Skrb za vojne invalide je tako naloga države in njenih organov. V kriznih razmerah, ki smo jim priča, države tudi vojnim invalidom zmanjšujejo obseg pravic, kar je za vojne invalide nesprejemljivo.

Predsednik zveze Janez Podržaj je člane delegacij in druge navzoče seznanil z delovanjem ZDVIS. Dejal je, da je v zvezo povezanih 15 društev vojnih invalidov, ki združujejo vojaške vojne in vojaške mirnodobne invalide ter svojce padlih in umrlih vojnih invalidov. Poudaril je, da je ZDVIS nevladna organizacija s priznanim statusom reprezentativne invalidske organizacije vojaških invalidov, da je članica SFV ter povezana v slovensko invalidsko gibanje (NSIOS). Kot invalidsko - veteranska organizacija je povezana v koordinacijo domoljubnih ter veteranskih organizacij. Franc Anderlič, predsednik DVI Severne Primorske, ki je sodeloval pri pripravi srečanja, je predstavil svoje društvo in njegovo dejavnost. Poudaril je, da je društvo po številu članov tretje po velikosti med društvi v ZDVIS. Posebej je izpostavil sodelovanje društva z regionalnim združenjem ANMIG za FJK. V pogovoru so sodelujoči soglasno ugotovili, da sta obe državi enakopravni članici Evropske unije ter zavezništva NATO in da sodelujeta pri realizaciji evropskih projektov, spodbujata in podpirata čezmejno sodelovanje na lokalni ravni in si prizadevata za miroljubno reševanje zadev skupnega interesa. Ocenili so, da je treba razvijati sodelovanje med ZDVIS in ANMIG na državni ravni in na lokalni ravni, zlasti kar zadeva izmenjavo informacij o položaju in varstvu vojnih invalidov, izkušenj v delovanju organizacij, zaznamovanje svetovnega dneva miru, spominskih slovesnosti in žalne prireditve ob dnevu mrtvih. Z domišljenim in dobrim sodelovanjem pri izvajanju svojega poslanstva bo vsaka od organizacij prispevala svoj delež h krepitvi miru, dobrososedskih odnosov in prijateljstva med narodi. Ob koncu pogovorov je predsednik ZDVIS Janez Podržaj ponovil vabilo, da delegacija ANMIG s predsednikom Traversarom obišče vodstvo ZDVIS v Ljubljani. Povabilo je bilo z zadovoljstvom sprejeto.

NAČRT DELA DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN

(JANUAR – MAREC)

DCIV Kranj

Januar 2014:

- Dražgoše – pohod,
- Testiranje – (krvna slika, sladkor, holesterol, merjenje pritiska in svetovanje medicinskih sester),
- Delavnica.

Februar 2014:

- Kulturni praznik – ogled gledališke predstave.

Marec 2014:

- Proslava ob materinskem dnevu,
- Skupščina društva.

DCIV Primorske

Prvo tromesečje v letu je čas priprave poročil za preteklo obdobje ter natančne dodelave načrtov. Organi in komisije društva bodo imeli, poleg rednih zakonskih, sledeče obveznosti:

- **Upravni odbor:** priprava gradiva za vsa potrebna poročila in načrte, priprava spomladanskega srečanja in predavanja;

- **Socialno – zdravstvena komisija:** obravnava poročil obiskov 2013, načrt obiskov 2014 in izvedba obiskov, priprava razpisa za socialne pomoči in sofinanciranje zdravstvenih terapij;
- **Komisija za šport in kulturo:** izvedba društvenega prvenstva v balinanju in pikadu. V načrtu je tudi izdaja 1. številke internega glasila Informacije v letu 2014.

DCIV Slovenije Ljubljana

- Predavanja, delavnice,
- Druženje v dnevnem centru,
- Urjenje spomina,
- Skupine za samopomoč,
- Kopanje v Snoviku z vodenno vadbo v vodi,
- Kulturne prireditve,
- Srečanje civilnih invalidov vojn na pustovanju,
- Srečanje ob dnevu žena,
- Športna vadba (balinanje, kegljanje, streljanje) in tekmovanja,
- Obiski članov na domu.

Prijave: 01/52 11 088

naše vezi v premislek

DEMENCA: NE ZAPRITE SE VASE, POIŠČITE POMOČ – ZA BOLNIKA IN ZASE

Članice in člani društev vojnih invalidov, ki so v svojih društvih kot prostovoljci dejavni pri izvajanju posebnih socialnih programov (PSP), so se septembra v Ljubljani sestali na posvetu o načrtovanju in izvajanju PSP. Poseben poudarek je bil na predavanju o demenci. Štefanija Lukič Zlobec iz Društva Spominčica – Združenja za pomoč pri demenci je predstavila bolezen, njene znake, možnosti blaženja tegob ter predvsem načine pomoči bolnikom in njihovim svojcem.

Demenca je bolezen, ki povzroča spremembe na možganskih celicah. Zakaj do tega pride in kako spremembe odstraniti, znanost za zdaj še ne zna povedati. Zdravila, ki so na voljo, blažijo spremljajoče težave in delno zaustavijo napredovanje bolezni. Demenca je hitro napredujoča bolezen. V Združenju Spominčica ocenjujejo, da je v Sloveniji več kot 31 tisoč bolnikov z demenco. Znaki in simptomi demence se razvijejo postopoma. Značilni so: slabšanje spomina, bolniki neprestano postavljajo ista vprašanja, saj jih neprestano pozabljajo, pozabijo računati, ne razumejo več sogovornika, ne zmorejo se več ničesar novega naučiti, sposobnosti za vsakodnevne

dejavnosti pešajo, postanejo dezorientirani, zato se pogosto izgubijo, mislijo, da jim nekdo krade njihove stvari, spremenijo se njihovo vedenje, saj lahko postanejo zadirčni, napadalni. Z napredkom bolezni postanejo vsi znaki izrazitejši. Na koncu bolniki pogosto ne prepoznajo več svojcev, pogosto tudi sebe ne. V tem smislu so popolnoma odvisni od pomoči drugih. Demenca običajno prizadene starejše od 65 let, čeprav lahko zbolevali tudi mlajši. Najpogostejša oblika demence je alzheimerjeva bolezen (50 do 60 odstotkov bolnikov), znane pa so tudi druge oblike.

Demenca žal ni ozdravljiva. Prav zato je toliko bolj pomembno, čim prej poiskati pomoč. Z ustrezno obravnavo je mogoče upočasniti in omiliti napredovanje bolezni. V Združenju Spominčica si pri obravnavi demence prizadevajo, da se bolnika obdrži čim dlje doma ob podpori socialne službe, poudarjajo pa tudi, da so svojci izpostavljeni izgorevanju, zato tudi oni nujno potrebujejo pomoč. Gre za dve zadevi, ki sta si vsaj na videz nasprotni. Gospa Tratnik, ki je dolga leta skrbela za moža z alzheimerjevo boleznijo, se je soočila z obema. V izpovedi je poudarila, da je pri prepoznanih znakih demence

pomembno čim prej poiskati pomoč, da je tem bolnikom potrebno čim prej pomagati, saj sčasoma postanejo popolnoma odvisni od pomoči drugih. Znatno poslabšanje zdravja in napredovanje bolezni je od nje zahtevalo vse več energije. Dolgo časa si ni hotela priznati, da vsega dela ne zmore več opraviti sama, in popolna izčrpanost je privedla tudi do poslabšanja njenega zdravja. Čeprav nerada, je za moža poiskala pomoč.

Vprašanje, kako živeti z demenco vsak dan, si postavljajo številni svojci, ki skrbijo za bolnike v domačem okolju in se prebijajo skozi dneve, včasih polne skrbi in konfliktov, pa drugič spet smeha in radosti. V Združenju Spominčica ugotavljajo, da je demenca še vedno bolezen polna stigme, v ljudeh pa sproža strah in nelagodje. Bolniki ostajajo doma, za štirimi stenami, počasi pa z njimi tudi svojci, saj težko najdejo ustrezno varovanje že za čas, ko bi sami šli po opravkih. Socialna izolacija se torej ne dotakne le bolnikov, temveč tudi tistih, ki zanje skrbijo. V Združenju Spominčica so se še posebej usmerili k pomoči tistim, ki skrbijo za bolnike z demenco. Izvajajo predavanja o demenci, svojci se srečujejo v skupinah za samopomoč, uvedli so tudi SOS telefon (št. 059 305 555) za bolnike in svojce z demenco. Tako v šoli o demenci bolnikom predstavijo dejavnosti dnevnega varstva, svojcem ponudijo znanje o bolezni, o tem, kako naj skrbijo za bolnike in tudi zase. Pomemben element teh srečanj je učenje posebnosti komuniciranja z bolniki z demenco. S spoznanji,

da je poslušanje in pripovedovanje boljše od spraševanja, da je resnica res relativna in je ne iščemo več, da namesto prepričevanja preusmerimo pozornost, je življenje z bolnikom dosti lažje. Svojcem poskušajo približati načine preprečevanja izgorevanja, saj ugotavljajo, da imata dve tretjini znake depresije, skoraj polovica pa jih »izgori« v prvem letu. Pomagajo si lahko z znanjem, druženjem in deljeno skrbjo za bolnika, kjer v oskrbo bolnika vključijo širšo družino ali različne socialne ustanove. V Spominčici delujejo prostovoljci; mnogi med njimi imajo družinsko izkušnjo z demenco in so usposobljeni za to, da bolniku z demenco olepšajo življenje, prav tako pa s svojim znanjem in izkušnjami svojcem pomagajo, da jih razumejo. Prostovoljci društev vojnih invalidov in drugi udeleženci so si na predavanju izmenjali veliko izkušenj in dobili odgovore na zastavljena vprašanja. Menim, da imajo prostovoljci velik privilegij vpogleda v področja, v katera večina ne more. Lahko opozarjajo na težave, ki jih drugi ne vidijo, hkrati pa imajo veliko odgovornost, saj se nanje ljudje (člani), ki jim pomagajo, zanašajo.

Predavanje o demenci razumem kot spodbudo bolnikom, da čim prej poiščejo zdravniško pomoč, svojcem, da poskrbijo tudi zase in prostovoljcem, da bolnike in svojce opogumijo, da obstaja način za lajšanje njihovih težav. Ena od pomoči je tudi Združenje Spominčica (*kontakt: centrala - Linhartova 13, 1000 Ljubljana, 01 25 65 111; imajo tudi regijska društva*).

Andreja Markovič

naše vezi iz naših društev

NA DOLENJSKO V PRIJETNI DRUŽBI IN MED DOBRE LJUDI

Konec oktobra smo v Društvu vojnih invalidov Slovenske Istre iz Kopra organizirali izlet na Dolenjsko.

V zgodnjih jutranjih urah smo krenili na pot. Udeležba je bila pohvalna, bilo nas je 46. Na naši obali je bilo vreme kislo, ko pa smo prispeli v Kostanjevico na Krki, nas je obsijalo toplo sonce. To je mestece, ujeta na otoku

sredi reke Krke, ki ga zaradi pogostih poplav imenujejo tudi dolenjske Benetke. Ima bogato kulturno dediščino in večstoletno zgodovino.

Ogledali smo si Forma vivo, lesene skulpture, ki so izdelane izključno iz hrastovega lesa, ki je tipičen material za to geografsko območje. Tam je bil letos simpozij kiparjev, ki je bil

ustanovljen že pred 52 leti in je eden najstarejših na svetu. V Sloveniji imamo štiri Forme vive. V Kostanjevici ustvarjajo iz lesa, v Mariboru iz betona, na Ravnah na Koroškem iz železa, V Seči pri Portorožu pa iz kamna.

Obiskali smo še galerijo Božidarja Jakca v nekdanjem cistercijanskem samostanu.

Poslopje samostana je veličastno, saj ima 240 arkad. V galeriji so razstavljeni dela Božidarja Jakca, Jožeta Gorjupa, Bogdana Borčiča, Janeza Boljke, Franceta in Toneta Kralja in Zorana Dideka. Bili smo navdušeni in presenečeni, saj nismo pričakovali tako obsežne razstave.

Po ogledu smo odšli na kosilo v gostišče pri Slavku, kjer

smo uživali v pristni domači hrani, nato pa nas je lastnik Slavko odpeljal še v svojo zidanico, kjer pa je bilo nepozabno. Spekel je kostanj, mize so bile polne domačih dobrot, žejo pa smo gasili z domačim cvičkom in naravnim sokom ter uživali v čudoviti naravi pred zidanico. Zadovoljni in polni prijetnih občutkov smo krenili proti domu.

Da, to je tisto, kar potrebujejo naši člani. Druženje in umik od sive vsakdanjosti. Pohvaliti želim tudi šoferja Roberta, ki je človek z dušo in srcem, saj je bila, glede na to, da so med nami tudi člani, ki se težje gibajo, vsaka pomoč z njegove strani še kako dobrodošla.

Janja Žagar

GROSUPELJSKI VOJNI INVALIDI SMO OBISKALI KOROŠKO

Z vstopom Slovenije v evropsko skupnost so marsikje izginile tudi meddržavne meje. Spremenilo se je naše sodelovanje s Slovenci na drugi strani skrbno varovanih državnih meja, ki so za nas predstavljale določeno oviro. Zadnja leta je matični narod bolj sproščeno zaživel s svojimi zamejci, ki to niso več. Meje so padle, ostale so morda samo še v nekaterih glavah.

Že dalj časa je med člani društva vojnih invalidov Grosuplje tlela želja ogledati si del etničnega ozemlja, ki pripada

sosednjim državam. Letos smo se odločili za izlet na Koroško. Na pot smo se podali v rahlo deževni oktobrski soboti. Potovali smo preko Jezerskega, kjer smo si ogledali več zanimivosti tega dela Slovenije, vendar smo zaradi dežja opravili nekaj ogledov manj. Smo se pa okrepčali z jutranjo kavico. Po krajšem postanku smo preko Jezerskega vrha nadaljevali pot proti Koroški. V Železni Kapli smo zavili desno proti Koprivni pri Lepeni nad Železno Kaplo, kjer je Peršmanov muzej. Ta odročna gorska kmetija Sadovnikovih pod Peco je bila pomembna postojanka koroških partizanov med 2. svetovno vojno v boju proti nacifašizmu. Tik pred koncem vojne 25. aprila 1945 so nacisti na tej kmetiji storili strašen zločin nad civilisti. Pobili so domala vso družino, hišo in gospodarsko poslopje pa zažgali. Ta zločin obsojajo vsi in še danes odmeva med Korošci ne glede na politično barvo in jezikovno pripadnost.

Po ogledu muzeja in malici smo se podali nazaj proti Železni Kapli in naprej proti Pliberku. Medtem je prenehalo

deževati in posijalo je sonce. Naslednji naš postanek je bil v Dobrli vasi, kjer je močna skupina Koroških Slovencev. Naselje je sedež občine in sodnega okraja ter opravlja funkcijo krajevnega središča Podjune, zlasti za trgovino in obrt.

Nadaljevali smo pot po koroški pokrajini proti Pliberku, ki je znan po svojem znamenitem Slovenskem kulturnem domu, najlepšim daleč naokoli. V njem domuje več kot dvajset organizacij in društev. Od domoljubnih, kulturnih, prostočasnih do športnih, v sožitju ne glede na jezikovno pripadnost. Kulturni dom je bil načrtovan tako, da pomaga ohranjati kulturno bogastvo in identiteto širše regije in služi kot hiša srečanj med različno govorečim prebivalstvom. Z odpiranjem Evrope sega poslanstvo kulturnega doma daleč preko nekdanje meje v Slovenijo in po celi Avstriji. Ta čudoviti center slovenstva na tem delu Koroške nam je razkazal Milan Piko, ki je pri gradnji doma sodeloval ves čas. Predstavil nam je dejavnosti, ki

se dogajajo v domu in nasploh v Pliberku.

Naprej nas je pot vodila preko Libuč in mejnega prehoda v Mežico, kjer nas je pričakal Bojan Černjak, predsednik društva vojnih invalidov za Koroško in podpredsednik zveze. Razkazal nam je Mežico in njene znamenitosti. Vmes smo imeli kosilo na prijazni turistični kmetiji. V nadaljevanju nam je doživetje predstavil večstoletno rudarjenje v mežiški dolini, saj je bila to njegova prva zaposlitev in so mu nekdanji rudniški rovi in delo v njih še kako poznani. Preko Žerjava smo se popeljali do Črne, kjer smo si ogledali rudniški muzej.

Dan se je že nagibal proti večeru, poslovili smo se od prijaznega Bojana in se podali preko Slemenca in Šoštanja proti domu. Domov smo se vrnili v zgodnjih večernih urah bogatejši za lepo doživetje tega dne. Bilo je lepo in zanimivo.

Janez Podržaj

V RAZKOŠJE TRADICIJE, VINA, KULINARIKE IN SRČNE KULTURE

Konec septembra je bil lep, svetel, topel, celo pretopel za ta letni čas, a ravno pravšnji za večino članic in članov DVI Celje, ki smo se že zarana odpravili na pot, na izlet, ki smo ga vsi z nestrpnostjo pričakovali. Pred nami je bil bogato napovedan program izleta v Belo krajino, ki nam je vsem dobro znana, pa vendar skriva v sebi toliko skrivnosti, da njene tančice lahko odkrivamo znova in znova. In mi smo jih. Z nekaterimi zanimivostmi smo se srečali prvič. Bilo je poučno, zanimivo, razgibano, predvsem pa sproščujoče in zelo zabavno! A pojdemo po vrsti.

Poln avtobusov potnikov se je ob osmih zjutraj odpravil z našega štartnega mesta, Glazije, proti Nove-mu mestu. In smo šli do prvega postajališča, prvega postanka na sončni strani Gorjancev, priznanega, s tradicijo zaznamovanega gostišča Badovinac. Seveda je bilo treba malicati in se tudi nastaviti toplim sončnim žarkom. Pot pa nas je vodila naprej, po čudoviti, večinoma kraški pokrajini, ki leži v jugovzhodnem delu Slovenije. Predsednik DVIC Stane Mele, ki je bil vodič v avtobusu vse do Črnomlja, je članom med potjo opisal nekatere zgodovinske dogodke iz NOB, ki so potekali na območju Bele krajine. Kot je znano, je pred 69 leti ravno iz Dolnjega Suhorja pri Metliki preko Hrvaške na Štajersko krenila na svoj zgodovinski pohod, več kot 500 kilometrov dolgo pot, znamenita 14. divizija.

Ogled stare belokranjske hiše in hisa

Vozeč se po pokrajini - med Gorjanci, Kočevski rogom in Kolpo - prepoznavni po stelnikih in belih brezah, smo se lahko naužili šarma belokranjske ruralne arhitekture, postali pa smo tudi v vseh večjih krajih, Črnomlju, Metliki in Vinici. V Črnomlju, največjem mestu na tem območju, nas je čakala profesionalna vodička ter nas popeljala v svet Bele krajine. Prvo naselje na mestu, kjer je danes Črnomelj, je bilo tukaj že v času bronaste dobe in odtlej je stalno naseljeno. Pisni viri Črnomelj omenja jo že leta 1228 z imenom Schirnomelj, leta 1407 pa je mesto prejelo mestne pravice, razvijati sta se začeli obrt in trgovina. Ko je v mesto pripeljal prvi vlak, to je bilo leta 1914, so se začele odpirati gospodarske poti.

Dodajmo, da je v času NOB tukaj potekalo prvo zasedanje SNOS. O svojih spominih na rodno vas nam je tudi pripovedoval naš ugledni član Hinko Bajuk, skupaj z vodičko pa smo si ogledali tudi del Krajinskega parka Lahinja, natančneje vas Veliki Nerajec. Vas predstavlja uvodni del imenitnega parka, ki se razteza ob cesti Črnomelj - Vinica, in je edinstveno stičišče naravne in kulturne dediščine. Čeprav se kraj imenuje Veliki Nerajec je v resnici majhna vasica, ki šteje osemdeset duš, obenem pa so v resnici veliki, saj v njej deluje Društvo za razvoj podeželja Krnica, ki ga vodi Vera Vardijan. Umetnica nas je tudi lepo sprejela in nam predstavila vas, pokazala dvesto let staro hišo z znamenitimi

preslicami in tuhačem za tolčenje lanu, spoznali pa smo tudi pomen besede his, kar je »hiša za deco delat«, ki so si jo poleg stanovanjskega objekta postavili premožnejši kmetje. His je sicer krit s slamo, zajema pa bivalni prostor in prostor za umivanje. Prizadevna vsestranska ustvarjalka Vera Vardjan se ukvarja tudi z izdelovanjem izdelkov domače in umetnostne obrti, med katerimi je najbolj znan vodomec.

Znameniti Belokranjci

Čas je vse prehitro mineval, nujno se je bilo treba ustaviti tudi v Vinici. Tu je začel svojo pot pesnik, pisatelj, dramatik Oton Župančič. Danes na to spominja bogato urejena soba, muzej pesniku v spomin, ki prikazuje umetnikovo življenjsko pot od rojstva do smrti, vključno z vsemi drugimi predstavniki slovenske moderne. O znamenitih Belokranjcih je bilo dobro kaj vedeti, saj smo vsi že nestrpnost pričakovali enega naslednjih postankov, obiska v Osnovni šoli Brihtna glava. Tam je bilo treba namreč pokazati znanje in vse tisto, kar smo se dotlej že naučili. A še pred tem se je bilo nujno okrepčati. Pravo belokranjsko kosilo smo si privoščili na izletniški kmetiji Bajuk, streljaj od Metlike, kjer smo bili prav posebno pogoščeni. Bajukovi so nam namreč razkazali svojo dragocenost, posebno zidanico, ki svoje vinske zaklade skriva pet metrov pod zemljo. Tako siti in odžejani smo bili prav nared za že omenjene znamenite Belokranjce, in ne samo njih, v OŠ Brihtna glava smo morali pokazati vse naučeno, vendarle pa je pouk potekal precej drugače, kot poteka danes. Šola nas je popeljala v leto 1950, na izrazito duhovit in zanimiv način pa predstavila tudi zgodovino Bele krajine. Celjani in Celjanke smo se v vloge učencev celo preveč vživeli, malce nagajivi in hudomušni pa smo bili do tovariša učitelja, sicer ljudskega pevca in pesnika Jožeta Matekoviča. In da ne pozabimo, znameniti Belokranjci so poleg Župančiča med mnogimi še pesnik in pisatelj Miran Jarc, pesnik in pisatelj Lojze Krakar, heroinja Albina Hočevar Mali, kipar Alojzij Gangl, misijonar Friderik Baraga, danes pa so znani igralka Violeta Tomič, igralec Radko Polič Rac, okoljevarstvenik Dušan Plut in ne pozabimo belokranjske legende Tonija Gašperiča. No, nekaj smo se vendarle naučili in ni nam bilo treba klečati na koruzi v učilnici iz leta 1950, v času, ko pri otrocih ni bilo kaj dosti govora o pravicah, ampak so imeli predvsem dolžnosti.

Prepolni vtisov, doživetij in novega znanja, smo se prešerne volje odpravili domov, proti Knežjemu mestu, ki se prav tako ponaša z bogato in znamenito zgodovino. Samo zavedati se je je treba, jo negovati, spoštovati in ohranjati. Tako kot je treba skrbno negovati medčloveške odnose, te vezi, ki tkejo ta naš svet. Tudi svet članic in članov Društva vojnih invalidov Celje.

Besedilo in foto: Vesna Tripkovič

55 LET DELOVANJA DCIV PRIMORSKE

Društvo civilnih invalidov vojn Primorske je 26. novembra 2013 zaznamovalo 55-letnico delovanja. Pomembne obletnice smo se spomnili s slavno sejo skupščine, ki je bila v veliki sejni dvorani Mestne občine Nova Gorica.

Na skupščini so predsedniki komisij društva predstavili kratka poročila o delu, predsednik društva Vinko Lipeč pa je v govoru povzel delo društva od povojnih let do zdajšnjih aktivnosti ter pri tem opozoril na vedno večjo nemoč in socialno stisko članov, ki zaradi zdravstvenih težav in starosti potrebujejo vedno več pomoči svojih bližnjih in tudi društva. Opozoril je tudi na statutarni položaj in nemoč pri odločanju našega društva v okviru zveze.

Na slavnostni skupščini so nastopili tudi pevci, člani društva, ki so najprej zapeli slovensko himno, v nadaljevanju dve narodni pesmi (Tam za turškim gričem ter Fantje

se zbirajo), na koncu pa še Vstajenje Primorske. Kratek kulturni program so z nastopom popestrili še šolarji OŠ Frana Erjavca iz Nove Gorice, in sicer pevski zbor ter skupina recitatorjev s točko, v kateri so razvili slovensko zastavo. Najzaslužnejši člani društva so prejeli priznanja.

DCIV Primorske

naše vezi gradili so naša društva

Z VZTRAJNOSTJO DO PRIZNANJA IN PRAVIC

Franc Smolič in Ciril Drinovec sta bila pomembna gradnika Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije in njenih društev. S prizadevanji, znanjem, vztrajnostjo in doslednostjo sta tlakovala pot k priznavanju pravic civilnih vojn invalidov. Oba sta nas letos zapustila. Ohranili ju bomo v trajnem spominu.

FRANC SMOLIČ

Franc Smolič je v dobrobit civilnih invalidov vojn začel delati že pred ustanovitvijo organizacije. Bil je eden izmed ustanovnih članov Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije in Zvezne konference civilnih invalidov vojn Jugoslavije. Na ustanovnem občnem zboru ZDCIVS decembra leta 1970 je med drugim dejal:

»Smoter novo ustanovljene organizacije ne bi smel biti samo v zagotavljanju nekih materialnih dohodkov svojim članom, pač pa predvsem težnja, da se članom nudi čim več možnosti za zaposlovanje, ker vemo kako težko je danes zaposliti invalida - civilno žrtev vojne. Z ozirom na to, bi bilo med naloge organizacije potrebno postaviti tudi to, da se doseže, da se organizacije, ki zaposlijo take invalide, oprosti določenih prispevkov. Ena med nalogami je tudi v tem, da bi dosegli, da bi imela žrtev vojne določene davčne olajšave pri svojih dejavnostih«.

Na skupščini je bil izvoljen tudi v republiški odbor za Novo mesto, do pred nekaj leti, ko se je zaradi bolezni

umaknil, pa je bil tudi član upravnega odbora zveze, veliko let pa tudi predsednik komisije zveze za spremljanje varstva in pravic CIV, saj je bil diplomirani pravnik. Aktivni je bil tudi v Medobčinskem društvu civilnih invalidov vojn Dolenjske, katerega ustanovni član je bil, in kjer je ves čas deloval kot podpredsednik. V letih 1978 -1980 je bil tudi predsednik Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije.

Ves čas svojega delovanja v zvezi in društvu si je nesebično prizadeval za uveljavljanje čim boljšega varstva civilnih invalidov vojn Slovenije in bil snovalec mnogih pobud za dobrobit invalidov nasploh. V zahvalo za svoje delo v Zvezi društev civilnih invalidov vojn Slovenije je leta 1995 prejel tudi Zlati znak, ki je najvišje priznanje zveze.

CIRIL DRINOVEC

Ciril Drinovec je bil v letih 1980 - 1984 predsednik Zveze društev civilnih invalidov vojn in eden od pomembnih članov, ki so tlakovali pot do kakovostnejšega življenja civilnih invalidov in uresničevanja njihovih pravic.

Že od začetkov organiziranja civilnih invalidov vojn je bil Drinovec aktiven član naše organizacije, saj je bil na ustanovnem občnem zboru Zveze civilnih žrtev vojn SRS, ki je bil 22. decembra 1970, imenovan v republiški odbor za

Kranj. Bil je tudi pobudnik za ustanovitev Medobčinskega društva civilnih invalidov vojn Kranj, ki ga je dva mandata vodil kot predsednik društva. V tem času je bil tudi član upravnega odbora zveze.

Ciril Drinovec je sodeloval pri polaganju temeljev za

zakon o civilnih invalidih vojn leta 1978 in je deloval kot zvezni predsednik civilnih invalidov vojn v nekdanji Jugoslaviji. Za svoje delo je leta 1995 prejel tudi posebno priznanje Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije.

Nataša Kogoj

INVALIDI PODJETNIKI: TUDI MI ZNAMO

Med mlajšimi člani DVI Dolenjske je tudi Janez Bučar, ranjenec iz vojne za Slovenijo leta 1991. Janez je kot pripadnik Teritorialne obrambe sodeloval v osamosvojitveni vojni na Medvedjeku. V spopadih je bil ranjen in je vojni invalid VI. stopnje. Kljub invalidnosti se je ob pomoči svoje družine odločil za ohranitev družinske tradicije sadjarstva. S sadjarstvom se je ukvarjal že njegov dedek, ki prideloval predvsem z jabolka, nato pa ga je nasledil Janezov oče, ki je sadovnjak veliko obnavljal in cepil stare kočevske sorte. Janezova družina se je odločila, da bo sledila družinski tradiciji in ima danes zavirljivo proizvodnjo izdelkov, ki jih pridobijo iz starih in novih sort jabolk. Še največ pridelajo jabolčne-ga kisa, na leto kar 60 tisoč litrov. Imenitno ga znajo tudi oplemenititi, in sicer s česnom, z rožmarinom, medom, s hrenom ter pehtranom. Pri izdelavi jabolčnih kisov ne uporabljajo nikakršnih kemičnih dodatkov in konzervansov, pridelujejo pa ga po tradicionalnih postopkih, s katerimi ohranjajo domačnost in kakovost izdelkov. V ponudbi imajo tudi jabolčne krlje in jabolčni čips. Jabolka so rezana ročno in sušena po posebnem postopku v lesnih sušilnicah, s katerim se ohranjata pristen okus in aroma.

Zelo ponosni so na svoje jabolčno žganje, ki je plod dolgotrne želje po edinstvenem izdelku. V boljših restavracijah vam ga postrežejo primerno ohlajenega v ličnih kozarčkih s tanko rezino jabolčnega krlja. Z njihovimi izdelki, kot so 100-odstotni jabolčni bistri ali motni sok, sok jabolka in aronije, jabolčni in medeni hruškovi krlji, marmelade, domači likerji, mešano sadje v medenem likerju lahko presenetite svoje prijatelje, znance ali pa bogato obložite svojo mizo. Poleg naštetih izdelkov vam ponujajo tudi več kot 20 različnih sort jabolk, ki so na voljo od avgusta do junija. Ponudijo vam lahko tudi bogat izbor darilnega programa.

Marijana Čengija

Sadjarstvo Bučar
Kmetija Bučar

Bušinec 5,
8350 DOLENJSKE TOPLICE
041 433 584, 031 614 960
info@sadjarstvobucar.net
www.sadjarstvobucar.net

23. ŠPORTNE IGRE CIV SLOVENIJE V ŠAHU ZA POSAMEZNIKE

MDCIV – Gorenjske je oktobra organiziral državno prvenstvo v šahu za posameznike. Tekmovanje je potekalo tri dni, v domu oddiha Zveze slepih in slabovidnih Slovenije na Okroglem pri Kranju. Tekmovanja se je udeležilo petnajst tekmovalcev iz štirih društev in sicer iz DCIV Slovenije – Ljubljana, MDCIV – Maribor, DCIV – Primorske in DCIV – Gorenjske.

Rezultati: 1. mesto **Viktor Kraševac** Ljubljana, 2. mesto **Branko Počkaj** Primorska, 3. mesto **Karel Ulaga** Ljubljana. Ostale rezultate pa lahko vsi, ki to želite, izveste na svojih društvih. To je bilo tudi zadnje tekmovanje po programu ZDCIV – Slovenije za leto 2013.

Ob iztekajočemu se letu želim vsem članicam in članom ter tudi njihovim bližnjim, lepe in mirne božične praznike ter srečno in zdravja polno leto 2014. Vsem aktivnim na športnem področju pa namenjam tale verz:

Včasih čas prehitro beži,
Včasih se zdi, kot da spi.
Vsakdo mu da svoj obraz,
Ki v sebi skriva zmago in poraz,
Naj bo leto 2014 vaš čas!

Franc Ožir

EQUITY – VKLJUČEVANJE INVALIDOV V ŠPORTNE AKTIVNOSTI

DVI Maribor ugotavlja da je položaj invalidov v regiji zaznamovan s številnimi ovirami. Invalidi, med njimi predvsem otroci in mladostniki, se premalo vključujejo v športne in prostoračasne dejavnosti. Čeprav imamo na celotnem območju Slovenije številne organizacije za šport in sprostitev, so njihovi uporabniki le izjemoma invalidi.

Invalidi imajo enake potrebe po kakovostnem preživljanju časa kot vsi ljudje. Tako kot vsi drugi želijo tudi oni sodelovati v družbenem življenju. Želijo se ukvarjati s športom in prostoračasnimi dejavnostmi, obiskovati kulturne prireditve in biti kos sleherni vsakodnevni življenjski situaciji. Področje športa in rekreacije za invalide je v projektni regiji slabo razvito. Zaradi tega je sodelovanje invalidov na tem področju že vnaprej oteženo. Invalidi nimajo enakopravnega statusa, še posebej otroci in mladina. Vključevanje v športna društva jim onemogočajo številne ovire. Tako je na voljo le malo prilagojenih programov in ponudb oziroma premalo športnih orodij, prilagojenih za invalide. Zaradi tega je le malo invalidov včlanjenih v športna društva, poleg tega pa je za to področje namenjenih premalo sredstev in tudi zanimanje medijev je skoraj zanemarljivo. Priložnost za spremembe na tem področju vidimo predvsem v prilagoditvi športnih objektov in športnih programov za ljudi s posebnimi potrebami. Zaradi navedenih ugotovitev smo se v Društvu vojnih invalidov Maribor odločili, da bomo s sodelovanjem v projektu Equity poskušali pripomoči k izboljšanju pogojev za vključevanje invalidov v športne dejavnosti.

Projekt EQUITY je projekt evropskega sodelovanja - enakost invalidov na obmejnem območju avstrijske Štajerske, Pomurja in Podravja, ki poteka v okviru operativnega programa Slovenija - Avstrija 2007-2013. Gre za projekt, katerega cilj je ustvariti enakopravnejše pogoje za invalide pri dostopu do športnih aktivnosti in pri preživljanju prostega časa. S projektom se poskuša povezati obmejni

prostor avstrijske Štajerske, Podravja in Pomurja ter na ta način po eni strani spodbuditi sodelovanje med invalidskimi društvi na obeh straneh meje, po drugi strani pa invalidom omogočiti večjo ponudbo ustreznih priložnosti za kakovostno in aktivno preživljanje prostega časa.

Partnerji iz Slovenije in Avstrije želimo v okviru projekta pripomoči k aktivnemu vključevanju invalidov v športna društva, jim omogočiti sodelovanje na športnih in prostoračnih prireditvah ter koriščenje športne in prostoračne ponudbe. Prav tako želimo zagotoviti, da lahko invalidi sami organizirajo, razvijajo in se udeležujejo invalidom prilagojenih športnih ter sprostitevni dejavnosti in da imajo možnost enakopravne udeležbe na športnih in prostoračnih aktivnostih. V okviru projekta želimo okrepiti dialog med nosilci odločanja in strokovnjaki ter opozoriti na potrebe invalidov (na vodstveni ravni in v športnih društvi). Hkrati s projektom bo potekalo osveščanje javnosti z namenom ustvarjanja spoštljivejšega odnosa do invalidov, izvajalo se bo mreženje strokovnjakov in športnih društev na tem področju ter ustvarjalo stike med invalidi v tej obmejni regiji.

Vasja Cimerman

KAMOR ŠE CESAR HODI PEŠ – NAJBOLJ IN NAJMANJ VZDRŽEVANI JAVNI TOALETNI PROSTORI V SLOVENIJI

Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen (KVČB) je že peto leto zapored izvedlo akcijo ocenjevanja urejenosti javnih stranišč. Letos so ocenjevali v štirih kategorijah, in sicer v kategoriji občin, bencinskih servisov, gastroenteroloških ambulant bolnišnic in zdravstvenih domov v Sloveniji.

Pri ocenjevanju so uporabili kriterije: dostopnost (invalidnim osebam, urnik dostopa in plačljivost/neplačljivost), urejenost oziroma higiena prostorov, označenost dostopa (v stavbi, na turističnih zemljevidih, na informacijskih točkah, z usmerjevalnimi tablam), število sanitarij glede na velikost posamezne občine, velikost sanitarij za invalidne osebe (na invalidskih vozičkih), oprema (dotrajanost in delovanje) in higienski material (zaloga straniščnega papirja, mila in brisač (v bolnišnicah tudi razkužila).

OBČINE

Obiskali so 35 občin (Ajdovščina, Bled, Bohinj, Brežice, Celje, Domžale, Dravograd, Gornja Radgona, Izola, Jesenice, Kanal ob Soči, Koper, Kranj, Krško, Lendava, Ljubljana, Ljutomer, Maribor, Medvode, Mežica, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo Mesto, Piran, Postojna, Ptuj, Radenci, Ravne Na Koroškem, Rogaška Slatina, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice, Škofja Loka, Trbovlje, Velenje, Zagorje Ob Savi). Javna stranišča ima 25 občin. Dve občini imata samo montažne sanitarije, osem občin pa javnih stranišč še zmeraj nima.

Najboljša stranišča: .

1. Mestna občina Ljubljana

2. Občina Bled

3. Občina Piran

Najslabše stranišče:

Občina Ljutomer

BENCINSKI SERVISI

V tej kategoriji si je komisija društva ogledala stranišča na petdesetih bencinskih servisih.

Najboljša stranišča:

1. Bencinski servis Petrol Grič

2. Bencinski servis Petrol Murska Sobota, smer Madžarska

3. Bencinski servis Petrol Grabonoš, smer Maribor

Najslabše stranišče:

Bencinski servis OMV Lukovica, smer Ljubljana

BOLNIŠNICE –

GASTROENTEROLOŠKE AMBULANTE

V kategoriji stranišč gastroenteroloških ambulant v bolnišnicah po Sloveniji so člani komisije obiskali 13 bolnišnic in med drugim ugotovili, da ima le slaba polovica bolnišnic stranišča primerno urejena. V ostalih so stranišča v slabem stanju, nekatera so potrebna obnove, pomembno pa je poudariti, da večina bolnišnic nima stranišč, ki bi bila namenjena izključno gibalno oviranim osebam. Stranišča so sicer v bližini ambulant oziroma tik ob ambulantah in so zmeraj dostopna, vendar jih večina v stranišču nima umivalnikov, niti pokrival za straniščne školjke, razkužila pa se v večini nahajajo le na hodnikih. Skupno število stranišč je premajhno glede na obseg bolnikov, ki dnevno obiščejo gastroenterološke ambulante. Zaradi specifične bolezni, predvsem zaradi prebavnih motenj je nujno, da bi imele takšne ambulante na voljo več stranišč.

Najboljša stranišča:

1. Poliklinika Ljubljana

2. Splošna bolnišnica Jesenice

3. Splošna bolnišnica Izola

Najslabše stranišče: Splošna bolnišnica Celje

ZDRAVSTVENI DOMOVI

V kategoriji stranišč v zdravstvenih domovih po Sloveniji je komisija pod drobnogled vzela stranišča v 10 zdravstvenih domovih (ZD Celje, ZD Ormož, ZD Novo mesto, ZD Maribor, ZD Ljubljana center – Metelkova, ZD Nova Gorica, ZD Slovenj Gradec, ZD Lendava, ZD Koper in ZD Trbovlje).

Najboljša stranišča:

1. Zdravstveni dom Trbovlje

2. Zdravstveni dom Lendava

3. Zdravstveni dom Ljubljana

Najslabše stranišče:

Zdravstveni dom Celje

A. K. K.

(po biltenu Društva za kronično vnetno črevesno bolezen)

MREŽA **MATIJA** - NACIONALNA INFORMACIJSKA TOČKA ZA STAREJŠE

Prebivalstvo se vse bolj stara. Ocene kažejo, da bo leta 2060 živel dvakrat več ljudi starejših od 65 let, in trikrat več ljudi starejših od 85 let kot pa danes. Slovenija naj bi v naslednjih 20 letih postala ena izmed petih držav v EU z najvišjim deležem

starejšega prebivalstva, še posebej pa se bo povečalo število starejših od 80 let.

Javni sistemi zaradi varčevanja in preobremenjenosti komaj še lahko stabilno zagotavljajo storitve, ustaljeni načini oskrbe starejših pa ne zadovoljujejo več vseh potreb. Nov pristop k reševanju te problematike je ponudila mreža MATIJA, ki je začela delovati decembra lani. Z mrežo MATIJA je mogoče razbremeniti sorodnike, prijatelje in znance, saj lahko s klicem na brezplačno številko 080 10 10 pridemo do informacij, ki jih potrebujejo predvsem starejši. Starejši najpogosteje povprašujejo po tem, kje lahko naročijo različne storitve, kot je pomoč na domu, urejanje okolice, pomoč pri registraciji vozila, fizioterapija na domu ipd. Zanima jih tudi, kje lahko oddajo vlogo za varstveni dodatek, iščejo informacije o čakalnih dobah pri zdravnikih, pravne nasvete, ljudi za druženje, vse več pa je tudi želja po pomoči pri upravljanju nepremičnin. Z mrežo zato sodelujejo različni ponudniki storitev, ki lahko olajšajo življenje starostnikov in jim tako podaljšajo čas bivanja v domačem okolju. V mreži MATIJA se prepletajo potrebe uporabnikov, njihova vprašanja, dejavnosti prostovoljskih in humanitarnih organizacij ter preverjena ponudba pomoči, storitev in blaga. Mreža zavzema pomembno vlogo posrednika in informatorja, saj ponuja dostop do široke mreže vključenih partnerjev. Teh je na mreži že več kot 250.

Vodilo mreže MATIJA je **preprost dostop do storitev, preko le ene točke**, s telefonskim klicem na številko 080 10 10, saj so prav starejši tista skupina, ki zaradi slabega poznavanja informacijske tehnologije nimajo možnosti izbire med širokim naborom informacij, ki so dostopne na spletu. V okviru mreže MATIJA se organizirajo tudi številne akcije za pomoč starejšim. Trenutno potekata akciji »Prostofer – prostovoljni šofer« za posredovanje brezplačnih prevozov in akcija »MATIJA DELA« za posredovanje dela starejših.

Info točka za starejše

Odgovor na vprašanje »Kaj je MATIJA?« je preprost. Mreža MATIJA je **nacionalna info točka za starejše**. Zakaj? Ker pokriva celotno Slovenijo; ker so na brezplačni številki 080 10 10 na voljo informacije in storitve za starejše in ker jo starejši lahko pokličejo po telefonu in se osebno pogovorijo o svojih potrebah.

Jerneja Šimenc

TERMINSKA RAZPOREDITEV ENOT ZA OHRANJEVANJE ZDRAVJA ZVEZE DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

Januar – Marec 2014

Hišici v TERMAH ČATEŽ /4 osebe/

TERMIN / ENOTA	ČATEŽ 61	ČATEŽ 182
30.12.-06.01. December/Januar	DCIV Primorske	DCIV Ljubljana
06.01.-13.01. Januar	DCIV Dolenjske	DCIV Dolenjske
13.01.-20.01. Januar	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske
20.01.-28.01. Januar	DCIV Maribor	DCIV Ljubljana
27.01.-03.02. Januar/Februar	DCIV Primorske	DCIV Celje
03.02.-10.02. Februar	DCIV Ljubljana	DCIV Dolenjske
10.02.-17.02. Februar	DCIV Dolenjske	DCIV Primorske
17.02.-24.02. Februar	DCIV Ljubljana	DCIV Gorenjske
24.02.-03.03. Februar/Marec	DCIV Celje	MD Dolenjske
03.03.-10.03. Marec	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske
10.03.-17.03. Marec	DCIV Primorske	DCIV Ljubljana
17.03.-24.03. Marec	DCIV Gorenjske	MD Maribor
24.03.-31.03. Marec	DCIV Ljubljana	DCIV Primorske

**Hišica v TERMAH 3000 –
Moravske toplice /4 osebe/**

TERMIN / ENOTA	C-1
30.12.-06.01. December/Januar	DCIV Ljubljana
06.01.-13.01. Januar	DCIV Primorske
13.01.-20.01. Januar	DCIV Dolenjske
20.01.-28.01. Januar	DCIV Gorenjske
27.01.-03.02. Januar/Februar	DCIV Primorske
03.02.-10.02. Februar	DCIV Celje
10.02.-17.02. Februar	DCIV Ljubljana
17.02.-24.02. Februar	DCIV Primorske
24.02.-03.03. Februar/Marec	DCIV Maribor
03.03.-10.03. Marec	DCIV Ljubljana
10.03.-17.03. Marec	DCIV Primorske
17.03.-24.03. Marec	DCIV Dolenjske
24.03.-31.03. Marec	DCIV Ljubljana

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	ZAPRT PROSTOR ZA UMETNO SONČENJE	NAVIDEZNO ZDRAVILO	GLASBENA PRVINA	STARO- RIMSKI POZDRAV	ŽILA, KI DOVAJA KRI K SRCU	ANJA RUPEL	GESLO		POŠKODBA ZARADI VROČE TEKOČINE	POSTOJNA	HLOD ZA PREDELA- VO NA ŽAGI, RKELJ	HRVAŠKO NAFTNO PODJETJE	SOL DUŠIKOVE KISLINE	SKALOVJE
POBOTA- NJE							BRITANSKI FIMSKI IGRALEC (ANTHONY)							
PEVEC DRAGO- JEVIČ							PUNTAR, VSTAJNIK							
MLAJŠE OBDOBJE ŽELEZNE DOBE						STARA MAMA	OVČJI SAMEC			LETEV, DILA				
						POSEST NA VASI				IVAN HUDNIK				
PESNIK MERMOLJA				POSODA ZA RIBE								RENE LACOSTE		
				MLEČNI IZDELEK								GROBA PILA		
TV VODI- TELJICA (OLGA)					SAMO- STANSKI BRAT						NEBESA, PARADIŽ			
					SREDINA, SKUPNOST						IZDELO- VALEC MALTE			
IVO BOSCAROL			ŽLAHTNI PLIN (Xe)							BOKSAR PARLOV				
			UPRAVNIK GARAŽE							NEPROFE- SIONALEC				
KISLO MLEKO Z DODATKI							VELIKO MADŽAR. POSESTVO						POSMEH, POSME- HOVANJE	VÍŠJI TLAK OD ZUNANJE- GA
POMOČ: ALIC, LATEN, SALAŠ, ŠKRAPA	KRAŠKA VDOLBINA, ŠKRAPLJA	BREZ- BOŽNIK							GORSKI VOJAK, ALPINEC					
	KUHINJSKI PLIN								IT. VINO, CHIANTI					
REŽA							BRENKALO NA 6 STRUN							
							ZAPOR							
GLAS VRANE				KARIBSKA DRŽAVA								OSKAR DEV		
				ANGLEŠKA MANEKEN- KA MOSS								PEVEC ZA- KLONISČA PREPEVA (VANJA)		
PLOD PRI KOŠARI- CAH						DOLGO OBDOBJE, VEK				PISEC IZ PREMA (GVIDO)				
						ORANŽADA				ZVIŠAN TON A				
GLAVNO MESTO ZAHODNE SAMOE					OVRED- NOTENJE, KRITIKA						NEMŠKA IGRALKA DAGOVER			
					ISAAC NEWTON						HANS OERSTED			
KDOR PASE ŽIVINO							NEKONT- ROLIRANO DOGAJA- NJE							
SPREJEM- NIK RTV VALOV							BANKOVEC ZA 1000 ENOT							

Rešitev križanke pošljite na: **ZDCIVS, Uredništvo Naših Vezi, Dunajska cesta 129, 1000 Ljubljana.**
Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

- Marija Urankar**, Režunova ul. 12, 8210 Trebnje
- Uršula Lukanič**, Bevkova 4, 8340 Črnomelj
- Karolina Momirski**, Jakčeva 28, 1000 Ljubljana